

Vägbeskrivning

Ågelsjön når du enklast genom att köra mot E4 norrut från Norrköping. Sväng av mot Katrineholm, Åby och fortsätt på väg 55/56. Sväng vänster mot Yxbacken, Hultsbruk och följ vägen till parkeringsplats.

Welcome to Lake Ågelsjön

Nature Reserve – an area

of wilderness only ten kilometres from central Norrköping. There are lots of paths and trails in the Nature Reserve for visitors wishing to take a walk or a wander. The countryside in the Reserve is varied. Spruce woodland with lots of broadleaved trees grows in the low-lying areas. Here and there, the chalk-rich groundwater seeps out and this create conditions for an interesting flora. It is much drier on the higher areas. Old pine woodland dominates the south-facing slopes. In the northern part of the Reserve there is more broadleaved woodland as a result of the fact that man has worked the area for several hundred years. Hultsbruk lies to the south, with its lovely rural environment, country estate and the old workers' cottages.

Ågelsjön naturreservat förvaltas av Länsstyrelsen i Östergötland. Marken ägs av Naturvårdsverket. Syftet med reservatet är att bevara och utveckla värdefulla träd-, gammelskogs- och vattenmiljöer. Reservatet ingår EU:s nätverk för skyddad natur, Natura 2000. Området ska vara tillgängligt för friluftslivet och föreskrifter finns uppsatta på informationstavlor i naturreservatet – var noga att följa dem. Mer information om naturen i Norrköping hittar du på www.naturkartan.se.

Har du frågor kring reservatet? Kontakta Länsstyrelsen i Östergötland, 010-223 50 00. Se också: www.lansstyrelsen.se/ostergotland

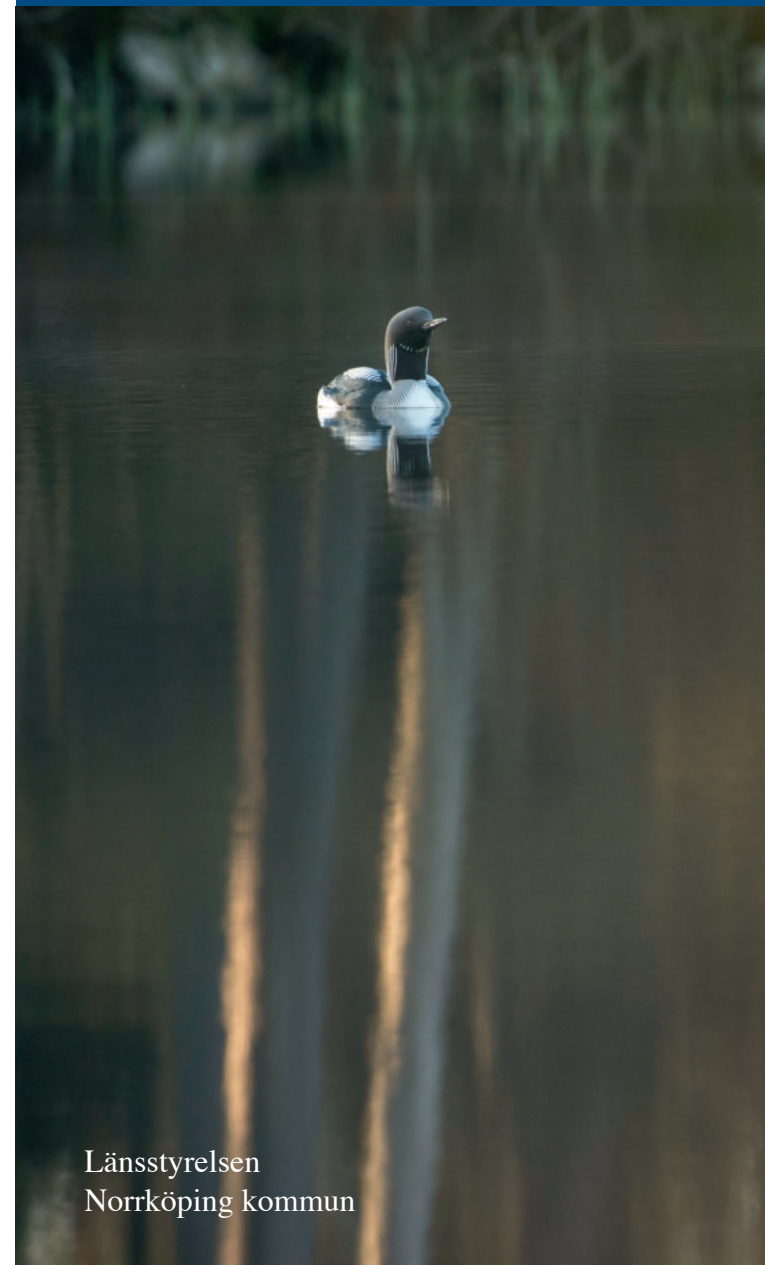
Produktion: Tema Natur. Illustratör: Niklas Johansson
Fotografer: Johan Hammar. Tryck: Moderatho, maj 2018
Omslag: Storlom, *Gavia arctica*

Välbesökt naturreservat

Ågelsjön är ett av de mest välbesökta naturreservaten i närheten av Norrköping. Här kan man vandra, paddla kanot, bada eller klättra. Branterna längs Ågelsjön är välbekanta hos klättrare över hela landet. För den som vill fiska finns bland annat gädda, abborre och lake i sjön men glöm inte att köpa fiskekort. Det finns flera markerade leder i reservatet. Vid Tallholmen ligger ett vindskydd och längs lederna finns grillplatser. Som besökare gäller det att vara försiktig med elden, släcka efter sig och bara elda på anordnade platser. Det finns även en tillgänglighetsanpassad slinga och vid badplatsen finns en badramp. Naturreservatet inbjuder till många olika aktiviteter och upptäckter men du behöver egentligen inte göra så mycket. Det räcker att ta en promenad och njuta av Ågelsjöns natur.

Forsärla, *Motacilla cinerea*

Välkommen till Ågelsjön naturreservat

En stilla morgon när dimmorna dansar över Ågelsjön och storlommens rop ekar mellan klippväggarna är det svårt att tro att detta vildmarksområde bara ligger 10 kilometer från centrala Norrköping, mitt i Östergötlands reservattätaste område. De dramatiska sydvända klippbranterna, den orörda skogen och den klara och kalla sjön gör detta till ett attraktivt naturområde – både för människor och djur.

Isen drar sig tillbaka

För ungefär 10 500 år sedan började den senaste inlandsisen dra sig tillbaka. Då hade den legat kilometertjock i närmare 100 000 år med endast kortare avbrott. När isen försvann var Ågelsjön en havsvik och bara toppen på Jakobsdalsberget stack upp som ett exponerat skär ovanför havsytan. Successivt höjdes marken när isens enorma tryck lättade. Vågornas kraft spolade rent klippor och skär. Sediment sjönk till botten, särskilt längs sydvästra sidan av sjön. Det är dessa sediment, tillsammans med bergsklackar, som kom att dämna Ågelsjön när marken höjdes och havet drog sig tillbaka.

Människorna kring Ågelsjön

Trakterna kring Ågelsjön har utnyttjats av människor under lång tid. Fornfynd gläntar på dörren till andra tider. De berättar om jägare och fiskare som höll till här under stenåldern. Man har hittat en stenåldersboplats och resterna av nästan 200 stenyxor. På toppen av Borgareberget finns fragment av murarna till den fornborg som stod här en gång i tiden. Längs Hultån ligger fundamenten till de smedjor som fanns här redan i slutet av 1600-talet. Någon gång under 1700-talet eller 1800-talet gjordes en stor ristning i berget vid basen av Borgareberget. Troligen föreställer ristningen Sankt Göran och draken. Under senare tid har det i delar av reservatet bedrivits militär verksamhet. Vid Norrviken hade flygflottiljen i Norrköping (F13) sin övningsverksamhet under perioden 1950–1995. Kvar på skjutfältet ligger resterna av blyammunition men läckagerisken till vatten har bedömts som liten.

Hultsbruk

Industriverksamheten vid Hultsbruk kom igång 1697. Då tillverkade man skeppsspik men under årens lopp har många olika järnprodukter tillverkats. Yxtillverkningen som pågår än idag startades 1870. Arbetarbostäderna finns kvar med sina faluröda paneler och puts. Den dominerande byggnaden är annars bruksherrgården. Den byggdes 1899–1901 och i anslutning ligger Auroraparken och Yxbacken. Det är idag ett lummigt lövskogsområde som delvis betas och här finns flera äldre ekar. Vid Jakobsdal finns ett lusthus som uppfördes i mitten av 1800-talet. Några äldre lövträd, bland annat bokar, vittnar om att det då fanns en stor trädgård och engelsk parkanläggning.

Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

Tvåblad, *Neottia ovata*

Kall och klar

Ågelsjön är en sprickdalssjö som är drygt 35 meter på djupaste stället. Vattnet är klart och det tar nästan 7 år för vattnet att omsättas. Här trivs bland annat storlom som under vår och sommar låter höra sitt ödsliga ropande. I sjön finns också pungräka (*Mysis relicta*) och taggmärla (*Pallaseopsis quadrispinosa*). De är så kallade glacialrelikter och blev kvar här när inlandsisen drog sig tillbaka. Från sjön rinner Hultån som den första kilometern är kraftigt påverkad och huvudsakligen rinner i en trätub till vattenkraftverket. Därefter får ån ett mer naturligt slingrande lopp och upp hit vandrar både öring och flodnejonöga från havet för att leka.

	Hällmarkstallskog		Vacker utsikt
	Grandominerad skog		Kallkälla
	Lövskog		Hultsbruk, gammal industrimiljö, arbetarbostäder mm.
	Informationstavla		Ristning
	Parkering		Fornborg
	Toalett		Lusthuset vid Jakobsdal
	Fikabord		Östgötaleden
	Iordningställda grillplatser finns på många platser längs lederna.		Borgareberget runt 2 km
	Soptunnor		Ågelsjön runt 10 km
	Badplats		Tillgänglighetsanpassad led
	Tillgänglighetsanpassad badramp		Övriga stigar
	Vindskydd		Reservatsgräns
	Tältplats		

Sydvända branter

Norra sidan av Ågelsjön är väldigt dramatisk. Mäktiga bergbranter reser sig nästan lodrätt och ger sjön en storlagen inramning. I de sydvända branterna värmer solen och ger ett varmt lokalklimat. Här och var sipprar kalkrikt vatten fram och skapar förutsättningar för en spännande flora. Storräms, hässleklocka och orkidén tvåblad är några av växterna man kan stöta på. I svackorna växer gammal granskog med inslag av asp, ek och hassel. Här finns mycket död granved vilket skapar förutsättningar för flera sällsynta svampar med fantasi-eggande namn som rynkskinn, gullgröppa och ullticka. I fuktigare partier finns en artrik mossflora med flera sällsynta arter. Grov baronmossa, trubbfjädermossa, piskbaronmossa och grön sköldmossa är några av dem. Lövträden har sin egen mångfald och flera sällsynta lavar förekommer. Lunglav är en av de mest iögonfallande medan sällsyntheter som jaguarfläck, smalskaftlav och skuggoranglav är svårare att få syn på.

Smalskaftlav, *Chaenotheca gracilentia*

Gamla kulturmarker

Vid Övre och Nedre Ågelsjö har skogen en annan karaktär än i resten av reservatet. Ek och lind dominerar. Anledningen är att markerna under lång tid betats, vilket också växterna nattviol, smörbollor och brudbröd skvallrar om. Skogsbetet gjorde att skogarna blev glesare och i hagmarkerna finns några riktigt gamla vidkroniga ekar. Här kan man hitta den sällsynta oxtungssvampen. I de sydvända sluttningarna finns fina klippängar med en mycket artrik flora där bland annat blodnäva, jungfrulin och ängsfryle trivs. Vid Bonsnäs genomfördes en naturvårdsbränning 2002 vilket resulterade i att den sällsynta svedjenävan blommade.

Reliktbock, *Nothorhina muricata*

Öring, *Salmo trutta*

Oxtungssvamp, *Fistulina hepatica*

Hundraåriga tallar

På de högt belägna hållmarkerna dominerar tall och reservatet är ett av Östergötlands finaste och största områden med gamla tallar. Tittar du noga kan du se spår efter de sällsynta skalbaggarrelikterbock och svart praktbagge vars larver lever i den grova barken på solexponerade tallar. Dvärgbägarlav och tallticka är två andra arter som är beroende av gamla tallar för att överleva. Anledningen till att det fortfarande finns så många sällsynta arter kvar i Ågelsjöns skogar är att de inte har påverkats av storskaligt skogsbruk.

Hässleklocka, *Campanula latifolia*

